Установа адукацыі
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Рэктар універсітэта
_____Н.У. Карчэўская
30 06 2026
Рэгістрацыйны № ВД-6126-206/эвуч.

АСНОВЫ ДЫРЫЖЫРАВАННЯ

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне
для спецыялізацыі 6-05-0215-08 Мастацтва народных спеваў,
прафілізацыі: сольнае выканальніцтва

2026

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 6-05-0215-08 Мастацтва народных спеваў, зацверджанага пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 21 жніўня 2023 года № 270, вучэбных планаў БДУКМ па спецыяльнасцям.

СКЛАДАЛЬНІК:
А.І. Дубавец старшы выкладчык кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў".

РЭЦЭНЗЕНТЫ:
П.У. Юхновіч, мастацкі кіраўнік заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь народнага ансамбля беларускай песні "Церніца" імя Іосіфа Несцяровіча культурна-спартыўнага цэнтру УП "Мінскае аддзяленне Беларускай чыгункі";
С.К. Ярохіна, прафесар кафедры харавой музыкі ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў", дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:
кафедрай беларускай народна-песеннай творчасці і фальклору ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў" (пратакол № 10 ад 22.05.2026);
прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў" (протокол № 6 ад 24.06.2026).

САГЛАСАВАНА
Дырэктар Палаца культуры Мінскага трактарнага завода
_____Н.В.Кользун

Тлумачальная запіска

Сярод комплекса спецыяльных вучэбных дысцыплін, якія маюць на мэце прафесійную падрыхтоўку кіраўнікоў вакальнага ансамбля кваліфікацыі артыст-вакаліст, выкладчык, важнае месца займаюць "Асновы дырыжыравання", адна з асноўных дысцыплін модуля "Выканальніцкае майстэрства". Вучэбная дысцыпліна "Асновы дырыжыравання" ўяўляе з сябе цэласную сістэму ўзаемадзеяння ў музычным калектыве, з'яўляецца адной з вядучых вучэбных дысцыплін, якая ставіць задачу – выхаваць ўсебакова адукаванага музыканта, выканаўцу, прапагандыста лепшых узораў народна-песеннага выканальніцтва.

Вучэбная дысцыпліна "Асновы дырыжыравання" вывучаецца ў цеснай узаемасувязі з такімі вучэбнымі дысцыплінамі як: "Пастаноўка голасу", "Вакальны ансамбль", "Асновы кампьтарнай аранжыроўкі", "Методыка выкладання спецыяльных дысцыплін" і інш.

Засваенне вучэбнай дысцыпліны "Асновы дырыжыравання" павінна забяспечыць фарміраванне універсальных і базавых прафесійных кампетэнцый: быць здольным да самаразвіцця і ўдасканалення ў прафесійнай дзейнасці, працаваць самастойна, разумець месца і ролю сваёй прафесіі ў сучаснай сацыякультурнай прасторы; праяўляць ініцыятыву і адаптавацца да змен у прафесійнай дзейнасці; увасабляць культурна-асветніцкія ідэі праз прафесійную дзейнасць; выконваць сачыненні розных форм, стыляў і жанраў, ствараць іх мастацкую інтэрпрэтацыю.

Мэтай вучэбнай дысцыпліны з'яўляецца авалоданне дырыжорскімі сродкамі і метадамі, формамі і навыкамі кіравання вакальным ансамблем на ўсіх этапах выканальніцкага дырыжорскага працэсу, у які ўваходзяць асэнсаванне і засваенне музычнага матэрыяла, гукавае ўвасабленне яго на рэпетыцыях і публічнае выкананне.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- авалодаць тэхнікай дырыжыравання і комплексам сродкаў кіравання вакальным калектывам;
- развіць выканаўчыя і агульнамузыкальныя здольнасці студэнтаў;
- авалодаць метадамі самастойнай работы над музычным творам да рэпетыцыі, метадамі і навыкамі рэпетыцыйнай работы;
-выхаваць прафесійныя і эмацыянальна-валявыя якасці студэнтаў;
-развіць педагагічныя і арганізацыйныя здольнасці студэнтаў;
-выхаваць мастацкі густ і музычную культуру студэнтаў.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен **ведаць**:

- сутнасць і тэарэтычныя асновы дырыжорскага выканальніцтва;

- мастацка-творчыя, арганізацыйна-метадычныя асаблівасці асноўных этапаў вывучэння партытур музычных твораў;

- вобразна-эмацыянальны змест і драматургію твора;

- асаблівасці дырыжорскай тэхнікі, абумоўленай складам вакальнай партытуры;

- прыёмы рэпетыцыйнага дырыжыравання;

умець:

- дырыжыраваць творамі розных жанраў, стыляў па клавірах, партытурах;

- аналізаваць нотны тэкст з пункту гледжання музычна-тэарэтычных, мастацка-выканальніцкіх асаблівасцей;

- скласці план паэтапнай работы над творам;

- свабодна карыстацца ведамі па гісторыі і тэорыі музыцы пры распрацоўцы выканальніцкага плана;

- арганізаваць самастойныя заняткі па ўдасканаленню тэхнікі дырыжыравання і вызначыць іх змест, мэту і задачы;

- выканаць музычны твор па харавому на фортэпіяно, праспяваць галасы і акорды;

валодаць:

- тэхнічнымі прыёмамі дырыжорскага паказу;

- паказам характару гукавядзення (legato, non legato, marcato, staccato, акцэнты;

- тэхнічнымі прыёмамі паказу рытмічных асаблівасцей (сінкопы, ферматы, паўзы);

- авалодаць навыкам кіравання.

У рамках адукацыйнага працэсу па навучальнай дысцыпліне студэнт павінен не толькі набыць тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіваць свой каштоўнасна-асобасны , духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным жыцці краіны.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны "Асновы дырыжыравання" усяго адведзена: 138 гадзін, з якіх 86 - аўдыторныя (індывідуальныя) заняткі, у VI-VIII семестрах. Рэкамендаваная форма бягучай атэстацыі – тэхнічны залік, рэкамендаваныя формы прамежкавай атэстацыі – залік, экзамен.

Змест вучэбнага матэрыяла

Уводзіны

Змест і асноўныя патрабаванні вучэбнай дысцыпліны "Асновы дырыжыравання". Межпрадметная сувязь з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Прынцыпы пастаноўкі дырыжорскага апарату, трохмернасць дырыжорскага малюнка.

Структура дырыжорскага жэсту, функцыянальнасць дырыжорскага жэсту, элементы дырыжорскага жэсту і іх суадносіны. Практыкаванні на расслабленне дырыжорскага апарату.

Тэма 1. Вывучэнне простых і складаных дырыжорскіх схем

Асновы дырыжорскай тэхнікі. Авалодванне руха-выразнымі навыкамі на матэрыяле разнастайных па характару твораў у *простых і складаных памерах,* у схемах 2/4, 3/4, 4/4. Суадносіны моцных і слабых долей, выкананне долей асобна, звязванне іх у адзінае, вядучая роля моцнай долі.

Тэма 2. Паняцце аб аўфтакце. Аўфтакт як сродак кіравання выкананнем

Паняцце аб *аўфтакце.* Аснова аўфтакта – паскараючы рух, імпульс.

Авалодванне рознымі відамі *аўфтактаў*, аўфтакт пачатковы, міждольны і зняцця гучання, тэхналогія выканання поўнага і няпоўнага *аўфтакта* на розныя долі такта, вывучэнне прыёмаў паказу драблёнага, няпоўнага *аўфтакта*, вырыянты паказу затактавых уступаў. Асваенне навыкаў валодання аўфтактам, які выконвае выразныя функцыі (падрыхтоўку вяршыні фразы, змену дынамікі, тэмпа, рытма, кульмінацыі і інш.). Удасканальванне і пашырэнне прыёмаў паказу, напаўненне іх разнастайнымі выразнымі магчымасцямі.

Асваенне навыкаў валодання аўфтактамі:

- найвышэйшага парадку;
- затрыманы;
- драблёны.

Тэма 3. Набыццё навыкаў паказу ўступаў і зняццяў хору, харавых партый на кожную з доляў, паказ няпоўных доляў такту

Этапы *ўступу* – увага, дыханне, уступ.

Навыкі *паказу ўступу і зняцця ўсяго* хора ці асобных харавых партый на на кожную з долей, паказу няпоўных долей такту.

Тэма 4. Дырыжыраванне пераменных, складаных, сіметрычных і несіметрычных памераў

Набыццё навыкаш дырыжыравання творамі з *пераменнымі памерамі* ў якіх чаргуюцца *простыя* (2/4, 3/4) і *складаныя* (4/4) памеры. Асноўныя кампаненты дырыжорскай сеткі, схема і малюнак.

Вывучэнне твораў у *складаных сіметрычных памерах* 6/8 і 6/4, якія дырыжыруюцца па шасцідольнай і двухдольнай схемах, 9/8- па трохдольнай схеме з драбленнем і без яго, 12/8 –па чатырохдольнай схеме з драбленнем і без яго. Рэпертуар дапаўняецца творамі, якія напісаны ў *пераменным метры (6/8 і 4/4, 3/4 і 9/8 і інш.).*

Авалодванне навыкамі дырыжыравання *складана-сумяшчальнымі памерамі*. Вывучэнне розных відаў груповак гэтых памераў, прыкладаў *несіметрычнай групоўкі сіметрычных памераў.* Дырыжыраванне харавымі творамі ў пяцідольных памерах з рознымі метрычнымі структурамі тактаў (3+2 і 2+3) па пяцідольнай схеме і ў сямідольных памерах (3+4 і 4+3) па сямідольнай схеме.

Вывучэнне *складана*-сумяшчальных *памераў,* розных варыянтаў скарочаных схем. Авалодванне прыёмамі дырыжыравання “на раз” у памерах 2/4, 3/4, 3/8 у хуткім тэмпе.

Выпрацоўка тэхнічных навыкаў дырыжыравання памераў: 8/8, 10/8, 13/8, 15/8 і г.д., вельмі карысны нотны матэрыял беларускага песеннага фальклору. *Складана-сумяшчальныя і несіметрычныя памеры* з’яўляюцца характэрнымі для славянскай, беларускай музыцы (як народнай, так і прафесійнай). Кіраўнік народнага вакальнага ансамбля павінен пазнаёміцца з гэтымі памерамі, засвоіць іх у дырыжорскім жэсце, навучыцца *вызначаць унутрытактавую групоўку, а таксама вызначыць патрэбную схему дырыжыравання.*

Тэма 5. Увасабленне штрыхоў рознага характару (*legato, non legato*)

Вывучэнне твораў з розным гукавядзеннем, тэхналогія перадачы штрыха праз характар жэста, кропкі і кропку дакранання.

Засваенне тэхнікі паказу *штрыхоў* рознага характару (*legato, staccato, marcato, sforzando, non legato, tenuto*, акцэнт), прынцыпы падыходу да выбару дырыжорскага штрыха. Тры віды руху: паскораны, раўнамерны, замядляючы і кропкі, якія для яго характэрны.

Тэма 6. **Паняцце "дынаміка", асноўныя нюансы: *f, p, mf, mp***

Паняцце *"дынаміка"*, выпрацоўваюцца навыкі ўвасаблення ў жэсце асноўных дынамічных адценняў*(mf, f, mp, p)* па моцы, вялічыні, амплітудзе. Паступовыя змены моцы гучання (*creschendo, diminuendo).*

Адлюстраванне ў дырыжорскім жэсце раптоўнага змянення *дынамікі*: *subito forte, subito piano*, кароткае абазначэнне іх у нотным запісы, разнастайныя віды акцэнтаў. Вылучэнне розных відаў аўфтактаў на змену дынамікі (кантрастны аўфтакт, які падзяляецца на дзве фазы: першая паказвае *forte,* другая - *piano*).

Тэма 7. **Паняцце аб тэмпе. Адлюстраванне ў жэсце хуткіх і павольных тэмпаў**

Паняцце *аб тэмпе*, віды тэмпаў, агульнапрынятая італьянская тэрміналогія і яе пераклад. Асноўны прынцып: тэмп хуткі – амплітуда руху малая.

Метраном – яго пабудова і прызначэнне. Выпрацоўка навыка знаходжання паказчыка метранома па гадзінніку. Уменне памятаць найбольш часцей ужываемыя тэмпы.

Тэмпавае паняцце агогіка (*ritenuto, rallentando, accelerando, rubato* і інш.), асаблівасці яе дырыжорскага ўвасаблення. Змена дырыжорскай сеткі ў залежнасці ад змены тэмпу (*ritenuto* – сетка "на два" пераўтвараецца ў сетку "на чатыры", пры *accelerando* – сетка "на шэсць" пераходзіць у сетку "на два").

Тэма 8. **Авалодванне тэхнічнымі прыёмамі паказу сінкоп, фермат**

Выпрацоўка *рытмічнага* паняцця пра ўнутрытактавую і ўнутрыдолявую *сінкопы.*

Паняцце *фермата* яе значэнне і спосабы адлюстравання ў дырыжорскім жэсце (*ферматы,* якія здымаюцца ў сярэдзіне і ў канцы твора, якія не здымаюцца, *ферматы* на паўзе – прыёмы іх выканання). *Фермата* падрыхтоўваецца, далей астаноўка і ад віда ферматы залежыць характар аўфтакта.

Тэма 9. **Развіццё прыёмаў выразнай тэхнікі дырыжыравання, раздзяленне функцый рук і іх каардынацыя**

Набыццё навыкаў пачатковага раздзялення функцый рук, самастойная роля рук пры паказе вытрыманых доляў, размяркаванне тэматычнага матэрыяла.

Авалодванне навыкамі выразнага паказу асаблівасцей метрарытмічнага малюнка розных харавых партый на аснове самастойнага руху рук.

Удасканальванне тактавання правай рукой пры розным *унутрыдалёвам напаўненні* (восьмымі, шаснаццатымі, трыолямі, сэкстолямі іінш.).

Узбагачэнне функцыі левай рукі пры (фразіроўке, кіраванні вакальнай стараной выканання, доўгім *creschendo* і *diminuendo*, агагічных змяненнях).

Узаемазамяняльнасць функцый рук, незалежнасць іх дзеянній, каардынаваная незалежнасць.

Трохмернасць дырыжорскага малюнка (высата, шырыня, глыбіня) – новыя выразныя магчымасці дырыжорскага малюнка, якія выхоўваюць адчуванне аб'ёму гукаруху.

Тэма 10. Этапы работы над харавой партытурай, у тым ліку беларускай народнай песняй, набыццё навыкаў вакальна-харавога і музычна-тэарэтычнага аналізу твора, работа над напісаннем анатацыі на твор *a cappella*

Падбор твора для выканання народным вакальным ансамблем, развучванне гэтага твора на "харавым класе" і "вакальным ансамбле". Творы для народнага хору павінны падбірацца з улікам розных ступеней складанасці, характэрных для беларускай народнай песні. Работа над гэтымі творамі пакажа комплексныя веды, навыкі *перадрэпетецыйнай работы*, якія студэнт набыў на ўроках дырыжыравання. Даецца *разгорнуты пісьмовы аналіз* на гэты твор:

1. агульныя звесткі аб творы і яго аўтарах;
2. літаратурны тэкст;
3. музычна-выразныя сродкі;
4. асаблівасці харавога выкладання (вакальна-харавы аналіз).

Вядзецца вывучэнне твора з пункту гледжання стылявых і жанравых заканамернасцяў, іх уплыву на дырыжорскую інтэрпрытацыю. Для апрацоўкі народнай песні неабходна вызначыць тып апрацоўкі:

- свабодная апрацоўка на тэму народнай песні;
- расшыраючая рамкі традыцыйнай формы;
- арыгінальны твор у стыле народнай песні.

Дырыжорска-выканальніцкі аналіз твора: пошук выразных выканальніцкіх сродкаў, стварэнне індывідуальнай выканальніцкай

трактоўкі, вызначэнне дырыжорскіх сродкаў для стварэння цэласнага музычнага вобраза.

Тэма 11. **Асваенне прыёмаў рэпетыцыйнага дырыжыравання**

Набываюцца *навыкі рэпетэцыйнага дырыжыравання*, сістэмы рэпетэцыйных дырыжорскіх жэстаў, залежнасць дырыжорскага жэста ад музычнага вобраза:

- часовы адказ ад дырыжорскіх сетак пры фіксацыі тэкставых і вакальна –харавых цяжкасцей пры рабоце над партытурай;

- перабольшванне амплітуды руху (для развіцця актывізацыі дыхання, эмацыйнага стану і г.д.);

- перабольшванне актыўнасці жэсту пры рабоце над штрыхом (*legato, staccato, marcato).*

Канцэнтруецца ўвага на развіцці прафесійна-псіхалагічных якасцей (воля, вытрыманасць, эмацыйнасць, артыстызм і г.д.).

Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны "Асновы дырыжыравання"

Нумар раздзелу, тэмы	Назва раздзелу, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін	Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Індывідуальныя заняткі		
1	Уводзіны	2		
2	Вывучэнне простых і складаных дырыжорскіх схем	16	2	рэферат
3	Паняцце аб аўфтакце. Аўфтакт як сродак кіравання выкананнем	10	2	калёквіум
4	Набыццё навыкаў паказу ўступаў і зняццяў хору, харавых партый на кожную з доляў, паказ няпоўных доляў такту	8	1	тэхнічны залік
5	Дырыжыраванне пераменных, складаных, сіметрычных і несіметрычных памераў	6	2	кантрольны ўрок
6	Увасабленне штрыхоў рознага характару (*legato, non legato*)	6	1	рэферат
7	Паняцце "дынаміка", асноўныя нюансы: *f, p, , mf, mp*	4	2	калёквіум
8	Паняцце аб тэмпе. Адлюстраванне ў жэсце хуткіх і павольных тэмпаў	4	2	тэхнічны залік
9	Авалодванне тэхнічнымі прыёмамі паказу сінкоп, фермат	4		
10	Развіццё прыёмаў выразнай тэхнікі дырыжыравання, раздзяленне функцый рук і іх каардынацыя	3	2	выкананне партытур
11	Этапы работы над харавой партытурай, у тым ліку беларускай народнай песняй, набыццё навыкаў вакальна-харавога і музычна-тэарэтычнага аналізу твора, работа над напісаннем анатацыі на твор *a cappella*	3	2	Пісьмовы адказ
12	Асваенне прыёмаў рэпетыцыйнага дырыжыравання	2	2	рэферат
	Усяго: 86	**68**	**18**	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Евграфов, Ю. А. Элементарная теория мануального управления хором: учебное пособие / Евграфов Ю. А. – Изд. 3-е, стер. – Санкт-Петербург; Москва; Краснодар : Лань : Планета музыки, , [2020] – 43, [2] с.

2. Основы хорового дирижирования : учебное пособие/ Т. П. Вишнякова Т. П. [и др.] – Изд. 3-е, стер. – Санкт-Петербург; Москва; Краснодар: Лань: Планета музыки, [2024]. – 233, [2] с. : рис.

3. Соколов, В. Г. Работа с хором : учебное пособие / В. Г. Соколов. – Изд. 3-е, доп. – Санкт-Петербург; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, [2022]. – 236 с.: нот.

Дадатковая

1. Безбородова, Л.А. Дирижирование : учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений и музыкальных колледжей. – Москва : Флинта, 2000. – 213 с. ; 20х14 см.

2. Богданова, Т. С. Основы хороведения : учебное пособие для вузов по специальностям "Музыкальное искусство. Дополнительная специальность", "Музыкальное искусство. Ритмика. Хореография", "Музыкальное искусство. Специальные музыкальные дисциплины" / [среди рец. А. В. Пекутько]. – 3-е изд., испр. и доп. – Минск : [б. и.], 2013. – 137 с. : нот. примеры ; 20х15 см

3. Дихтиевская, Е. П. Сущность и функции художественно-педагогической мастерской в подготовке хорового дирижера // Весці БДПУ. Серыя 1, Педагогіка. Псіхалогія. Філалогія. – 2024. – № 3. - С. 43-49. – Библиогр.: 17 назв.

4. Шамина, Л. В. Основы народно-певческой педагогики : учебное пособие. – Изд. 5-е, стер. – Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, 2020. – 197, [1] с.

Прыкладны рэпертуарны спіс

Творы для хору без суравадження (a cappella)

Аляксандраў Ю. Прачынаецца мора.
Аракішвілі Д. Аб паэце.
Азалінь Я. Серабрыстыя сляды.
Бах І. Сасновы бор.
Бетховен Л. Усхваленне прыроды.
Бетховен Л. Адзін твой погляд.
Будрунас А. Восень.
Бойка Р. Ты заспявай мне тую песню.
Бойка Р. Зімовы шлях.
Бацяроў Я. У небе таюць аблокі.
Беларуская народная песня. А ў лесе, лесе. Апр. А. Нікольскага.
Беларуская народная песня. Купалінка. Апр. А Атрашкевіч.
Беларуская народная песня. Жавароначкі, прыляціце. Апр. Г. Цітовіча.
Беларуская народная песня. Ой ты, белая бяроза. Апр. М. Сіраты.
Беларуская народная песня. Куды ляціш, зязюленька.
Апр. К. Паплаўскага.
Беларуская народная песня. Ой, палын мой, палыночак.
Апр. С. Бельцюкова.
Беларуская народная песня. Ой, у полі пры даліне. Апр. К. Паплаўскага.
Беларуская народная песня. Вярба, вярба. Апр. М. Сіраты.
Беларуская народная песня. Ты запей, запей Жавароначак.
Апр. К. Паплаўскага.
Беларуская народная песня. Вецер вее. Апр. К. Галкоўскага.
Беларуская народная песня. Па рацэ, рацэ гаголушка плыве.
Апр. У. Зяневіча.
Беларуская народная песня. А дзе сонца ўзыдзе. Апр. А. Грачанінава.
Беларуская народная песня. Закукуй, зязюлька. Апр. М. Дрынеўскага.
Беларуская народная песня. Ой, у полі туманочак. Апр. М. Дрынеўскага.
Беларуская народная песня. У нас сёння купалачка. Апр. У. Зяневіча.
Беларуская народная песня. Балада аб партызанцы Галіне.
Апр. М. Сіраты.
Беларуская народная песня. Пойдзем, дзевачкі. Апр. У. Зяневіча.
Беларуская народная песня. Ой, там, на гары. Апр. М. Сіраты.
Беларуская народная песня. Закацт, закаці, ты яснае сонейка.
Апр. К. Паплаўскага.
Беларуская народная песня. Ой, павей, буйны вецярочак.
Апр. К. Паплаўскага.

Беларуская народная песня. Ой ты, сонца яснае. Апр. М. Сіраты.
Беларуская народная песня. Ой ты, грушка. Апр. М. Дрынеўскага.
Беларуская народная песня. Ночы мае, ночушкі. Апр. М. Дрынеўскага.
Беларуская народная песня. Ды ў зялёнай дуброве. Апр. Г. Цітовіча.
Беларуская народная песня. Пасеялі дзеўкі лён. Апр. А. Стацэнкі.
Беларуская народная песня. Ды што ў садзе ляляіцца. Апр. Г. Цітовіча.
Вагнер Г. Дуб.
Васіленка С. Дафіна віно.
Гастольдзі Д. Прывітальная песня.
Глюк К. Свята хора.
Гур'еў Ю. Летам ў гаі.
Грачанінаў А. Пралеска.
Дарзінь Э. Спеў русалак.
Дарзінь Э. Хай буры вой.
Даргамыжскі А. Па спакойных хвалях.
Зіноўеў А. Восень.
Іконнік В. Ноч.
Іпалітаў-Іванаў М. Ноч.
Іпалітаў-Іванаў М. Сасна.
Італійская народная песня. Хвалі плёскаюцца. Апр. С. Танеева.
Каваль М. Слёзы.
Калінінікаў В. Праходзіць лета.
Калінінікаў В. Кондар.
Калінінікаў В. Зіма.
Кампанеец Л. Вяснавая навальніца.
Карызна У. Таемнасць цішыні.
Карызна У. Вечар.
Кузняцоў І. Балада пра маці.
Кант беларускі. Нова радасць стала.
Лапцеў В. Пагасала чырвона сонейка.
Ленскі А. Провады маладой.
Ленскі А. Ой, ляцелі гусі.
Літоўская народная песня. Ой, гай, гай. Апр. М. Чурлёніса.
М. Ляташынскі Б. Панебе крадзецца луна.
Машоцка С. Кум і кума.
Марціні П. Восень.
Масалоў А. Стрэл.
Моцарт В. Услаўляем юнацтва.
Моўчан А. Гусляр.

Невядомы аўтар. Бура мора раздзімае. Кант 18 века.
Руская народная песня. Гаварыў жа мне. Апр. А. Міхайлава.
Руская народная песня. Што гарыць, гарыцьюю. Апр.
Руская народная песня. Уж вы, мае ветры, вецярочкі. Апр. С. Папова.
Руская народная песня. Ай, пчолачка, пчолачка ярая. Апр. Ю. Буцко.
Рубінштэйн А. Нявольнік.
Славінскі С. Суцяшэнне.
Салманаў В. Песня.
Сняткоў Б. Раніца.
Стравінскі І. Ойча наш.
Свірыдаў Г. Вечарам сінім.
Танееў С. Вечаровы спеў.
Украінская народная песня. Казака нясуць. Апр. М. Леантовіча.
Украінская народная песня. Заўумела лісўінонька. Апр. М. Леантовіча.
Украінская народная песня. Чуеш, братэ мій. Апр. К. Стацэнкі.
Украінская народная песня. Круты бераг. Апр. Ф. Казіцкага.
Ушкароў А. Чараты.
Фляркоўскі А. Усё так спакоёна.
Фляркоўскі А. Вечаровы лес яшчэ ня спіць.
Чайкоўскі П. Калыханка ў буру.
Часнакоў П. Не квстачка ў полі вяне.
Часнакоў П. Цепліцца золак.
Шабалін В. Палынок.
Шабалін В. Уцёс.
Шуман Р. Добрай ночы.
Шуберт Ф. Любоў.
Шчадрын Р. Ціха ўкраінская ноч.

Творы для хору з суправаджэннем

Аладаў М. Опера "Тарас на Парнасе", хор "Ой, ляцелі гусі".
Алоўнікаў У. Радзіма мая дарагая.
Алоўнікаў У. Вясельная
Барадзін А. Опера "Князь Ігар", хор жанчын "Адлятай на крылах ветру.
Бізэ Ж. Agnus Dei.
Багатыроў А. Опера "У пушчах Палесся",уступ і хор з 1 дзеі.
Барадзін А. Опера "Князь Ігар", Хоры "Адлятай на крылах ветру", "Мужайся княгіня".
Беларуская народная песня. Купалялё. Апр. С. Беражнога.
Беларуская народная песня. Ой, у полі крыніцы. Апр. М. Сіраты.

Вебер К. Опера “Вольны стралок”, хор паляўнічых.
Вэрдзі Дж. Опера “Макбет” , фінальны хор.
Вэрдзі Дж. Опера “Набука”, хор “Ты цудоўна, наша Радзіма”
Гершвін Дж. Да Радзімы.
Глебаў Я. Араторыя “Святі зара”, марш.
Грас А. Люблю старонку Беларусь.
Грачанінаў А. Опера “Дабрыня Мікіціч”, фінал 1 дзеі.
Грачанінаў А. Вязень.
Гуно Ш. Опера “Фауст”, хор салдат.
Даргамыжскі А. Опера “Русалка”, хары “Сватушка”, “Цішэй-цішэц”.
Даргамыжскі А. Опера “Рагдана”, хор “Як дзянніца паявіцца”.
Данькевіч К. Опера “Багдан Хмяльніцкі”, хор жанчын “Чорны воран”
Дымаў О. Ой, Купало!
Захлеўны Л. Азёры дабрыні.
Камінскі В. Калі прачынаецца мора.
Кузняцоў І. А я не верыла рабіне.
Кузняцоў І. Зведай мой край.
Кутузаў М. Куды б ні йшоў…
Кутузаў М. Бяроза.
Лапцеў В. Вутушкі.
Лукас Д. Опера “Кастусь Каліноўскі”, хор “Канапелькі мае”.
Лучанок І. Калі б камні маглі гаварыць.
Моцарт В. Опера “Ідаменей”, хор “Спіць бестурботна мора”.
Напраўнік Э. Опера “Ніжагародцы”, хор “Старана, старонка”.
Напраўнік Э. Опера “Дуброўскі”, хор дзяўчат.
Паплаўскі К. Край беларускі.
Пукст Р. Опера “Марынка”, хор “Будзе добрая ноч”.
Рахманінаў С. Слава народу!
Рахманінаў С. Анёл.
Рахманінаў С. Сасна.
Руская народная песня. Хорошанькі-маладзенькі. Апр. Шырокава А.
Руская народная песня. Сцепь да сцепь кругом. Апр. У. Захарава.
Руская народная песня. Ветры-вецярочкі. Апр. М. Кутузава.
Рымскі- Корсакаў М. Опера “Пскавіцянка”, хор “Па маліну, па смародзіну”.
Рымскі- Корсакаў М. Не вецер вея з вышыні.
Семяняка Ю. Люблю цябе, Белая Русь.
Семяняка Ю. Опера “Калючая ружа”, “Студэнцкі баль”.
Сірата М. Як сонейка з месяцам.
Свірыдаў Г. Паэма памяці Сяргея Ясеніна, часткі “Пяе зіма”, “Малацьба”.

Свірыдаў Г. Кантата “Курскія песні”, яастка “Салавей мой смутны”.
Сяроў А. Опера “Рагнеда”, хор “Застагнала сіне мора”.
Хаўхлянцаў М. Вочы Беларусі.
Чайкоўскі П. Опера “Арлеанская дзева”, хор дзяўчат.
Чайкоўскі П. Опера “Ваявода”, заключны хор “Слава”.
Часнакоў П. Хары “Яблыне”, “Каціць вясна”, “Ноч”.
Шыдлоўскі А. Ой, Нёман, наш Нёман.
Шыдлоўскі А. Каля вербаў, ля вады.
Шыдлоўскі А. Сонца яснае ўзышло. Апр. М. Сіраты.

Рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

1. Аналіз і інтэрпрэтацыя твора (падрыхтоўка да тэарэтычнага адказу):

а) Гіторыка-стылістычны аналіз

б) Музычна-тэарэтычны аналіз

в) Вакальна-харавы аналіз

г) Выканаўчы аналіз

2. Работа дырыжора над партытурай (практычная):

а) Засваенне партытуры на інструменце;

б) Засваенне партытуры ўнутраным слыхам;

в) Дырыжорскае (мануальнае) засваенне партытуры:

- засваенне тэхнікі аўфтакта
- засваенне метрычнай сістэмы тактавання
- развіццё валявога імпульса
- сродкі выразнасці ў дырыжыраванні

3. Наведванне і абмеркаванне харавых рэпетыцый і канцэртаў.

4. Наведванне і абмеркаванне заняткаў па дырыжыраванні іншых выкладчыкаў.

5. Праслухоўванне аўдыё, відэа, кампакт дыскаў народных і фальклорных калектываў.

6. Вывучэнне і абмеркаванне дадатковай навукова-метадычнай літ-ры.

Для кантроля якасці самастойнай работы студэнтаў выкарыстоўваюцца наступныя сродкі :

1. *Журнал уліку,* на працягу ўсяго семестра / кожныя 2 тыдні запіс з наступным абмяркоўваннем.

2. *Вуснае апытанне ў час заняткаў (па меры неабходнасці)*:

- пытанні, якія тычацца дырыжыруемых твораў, так і твораў, якія праходзіліся на працягу ўсяго семестра па мастацкаму і тэхнічнаму увасабленню харавога твора (характарыстыка творчасці кампазітара, паэта, змест твора, стыль, форма, і інш.).
- пытанні па тэхніцы дырыжыравання:
  a) дырыжорскія схемы, розныя виды памераў;
  b) тэхнічныя прыёмы;
  c) вызначэнні метранома, тэрміналогія тэмпаў і характар выканання (калёквіўм).

3. Ігра і здача партытуры па фартэпіяна (сярэдзіна кожнага месяца):

• выкананне партытуры твора на фартэпіяна а cappella па харавому ў тэмпе і з нюансіроўкай як пры дырыжыраванні.

4.Спяванне галасоў і акордаў (сярэдзіна кожнага месяца):

• прапець любы з галасоў партытуры а cappella як з тэкстам, так і сальфеджыё з адначасовым дырыжыраваннем, прапець дырыжорскую лінію. Прапець па вертыкалі акордавыя спалучэнні і паслядоўнасці.

5. *Тэхнічны залік* па дырыжыраванні (2 разы ў год – сярэдзіна кожнага семестра.)

6. *Пісьмовы рэферат* – анатацыя на харавую партытуру (2 разы ў год – у канцы семестраў).

Сродкі дыягностыкі вучэбнай дзейнасці

Асноўная форма навучання – індывідуальныя заняткі. У пачатку навучання прадугледжана адна ўстановачная лекцыя па азнаямленні з агульнымі патрабаваннямі да вывучэння прадмета і характарыстыкай дырыжорскага жэста.

Галоўная ўмова паспяховага навучання студэнта – яго самастойная праца, якую сістэматычна кантралюе выкладчык. Заданні да самастойнай працы прадугледжваюць разнастайныя віды адукацыйнай дзейнасці і ўлічваюць агульнамузычную і дырыжорскую падрыхтоўку кожнага студэнта.

Кантроль за выкананнем самастойнай работы студэнта з боку выкладчыка носіць індывідуальны характар і праводзіцца штотыднёва ў выглядзе гутарак, праверкі кантрольных заданняў (здача ігры партытур, спеў галасоў) напісання анатацый, тэхнічнага заліку.

Сродкі дыягностыкі вучэбнай дзейнасці

• вуснае апытанне ў час заняткаў; (пытанні, якія тычацца дырыжыруемых твораў, так і твораў, якія праходзіліся напрацягу ўсяго семестра: хар-ка творчасці кампазітара, паэта, змест твора, стыль, форма, і інш.).

• выкананне партытуры твора на фартэпіяна а cappella па харавому;

• прапяванне са славамі на памяць, ці сальфеджыо адной з названых харавых партый; 2-3 пачатковых, ці завяршаючых акорда (твор а cappella) па вертыкалі;

• адказы на пытанні па мастацкаму і тэхнічнаму увасабленню харавога твора;

• пісьмовыя работы (анатацыі на твор а cappella- вакальна-харавы і выканаўчы аналіз харавых партытур);

- тэхнічныя залікі па асобных раздзелах дысцыпліны;
- пісьмовыв рэферат;
- калёквіўм

Залікова-экзаменацыйныя патрабаванні

1. Прадырыжыраваць 2 творы: без суправаджэння і з суправаджэннем (згодна праграмным патрабаванням), прадэманстраваў валоданне рознымі відамі дырыжорскай тэхнікі ў адпаведнасці з характарам твораў і зместам мастацкіх вобразаў.

2. Выканаць партытуру твора a cappella на фартэпіяна па - харавому.

3. Праспяваць са славамі на памяць, ці сальфеджыо адну з названых харавых партый, ці харавую лінію, 2-3 пачатковых, ці завяршаючых акорда (твор a cappella) па вертыкалі.

4. Адказаць на пытанні па мастацкаму і тэхнічнаму увасабленню харавых твораў (хар-ка творчасці кампазітара, паэта, змест твора, стыль, жанр, форма, роля суправаджэння, тэхнічныя, выканаўчыя складанасці і г.д.)

5. Прадставіць анатацыю на твор a cappella.

На адзнаку ўплывае: наведанне заняткаў, выкананне вучэбнага плана, якасць паказанай праграмы, якасць вусных адказаў, дакладная і разгорнутая анатацыя.